

Juridische aandachtspunten voor VSV's

Regelmatig komt de vraag langs hoe het zit met aansprakelijkheid van een VSV. De achterliggende vraag is vaak of het helpt dat een VSV een rechtspersoon is. Anders dan vaak gedacht, zijn de antwoorden op deze vragen betrekkelijk eenvoudig.

1. Verantwoordelijkheid is iets anders dan aansprakelijkheid

Het is goed om een onderscheid te maken tussen enerzijds verantwoordelijkheid en anderzijds aansprakelijkheid.

De Zorgstandaard Integrale Geboortezorg (juni 2016) spreekt over een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het interprofessioneel geboortezorgteam als onderdeel van het VSV. Het interprofessioneel geboortezorgteam vormt een netwerk van alle geboortezorgprofessionals om samen een zo kwalitatief optimale en veilig mogelijke zorg rondom zwangerschap en geboorte te bieden.

Bij verantwoordelijkheid voor de geboortezorgprofessional gaat het om taken, rollen en wie op welk moment welke zorg verleent. De zorgprofessional handelt hierbij volgens de professionele standaard, waarvan ook de Zorgstandaard Integrale Geboortezorg deel uit maakt.

Verantwoordelijkheid betekent niet noodzakelijkerwijs dat de geboortezorgprofessional die de verantwoordelijkheid draagt, aansprakelijk is. Aansprakelijkheid kan ontstaan als het handelen of nalaten van de zorgprofessional niet volgens de professionele standaard is en er ook geen goede reden was om van die standaard af te wijken. Doorgaans gaat het daarbij om door de zorgprofessional te leveren inspanningen. Een resultaatsverplichting zal niet snel aan de orde zijn.

Een niet te rechtvaardigen afwijking van de professionele standaard kan dan - afhankelijk van de concrete feiten en omstandigheden - worden geduid als een toerekenbare tekortkoming in de nakoming van de verplichtingen uit hoofde van de met de zwangere gesloten geneeskundige behandelovereenkomst. Anders gezegd, de zorgprofessional heeft een beroepsfout gemaakt. Heeft de beroepsfout tot schade geleid, dan wordt gesproken van aansprakelijkheid voor die schade en ontstaat er in beginsel een schadevergoedingsplicht.

2. Kan een VSV aansprakelijk zijn voor medische kwesties?

Een intern gericht VSV is géén hulpverlener in de zin van het Burgerlijk Wetboek (lees: WGBO). Dit brengt met zich dat het VSV – onder normale omstandigheden – niet ten opzichte van de patiënt aansprakelijk is voor medische kwesties. De verantwoordelijkheid en eventuele aansprakelijkheid rust bij de hulpverleners (lees: geboortezorgprofessionals) die met de zwangere de geneeskundige behandelovereenkomst aangaan. Overigens kan aansprakelijkheid ook op een andere manier, zoals bijvoorbeeld uit onrechtmatige daad, ontstaan.

Dit uitgangspunt kan bij een extern gerichte VSV (zie paragraaf 4) anders komen te liggen indien een VSV kwalificeert als een hulpverlener of de schijn opwerpt een hulpverlener te zijn (zie paragraaf 6).

3. Kan een VSV aansprakelijk zijn voor niet-medische kwesties?

Het antwoord hierop is kort gezegd: ja. Aansprakelijkheid kan ontstaan bij de uitvoering van samenwerkingsafspraken; zowel aan de inkoop- als verkoopkant. Hierbij is het goed om een onderscheid te maken of een VSV een rechtspersoon (zie paragraaf 4 en 5) is of niet. Een VSV als rechtspersoon gaat verplichtingen voor zichzelf aan en kan toerekenbaar tekort schieten in de nakoming van een gesloten overeenkomst. Hieronder wordt in gegaan op de situatie dat een VSV géén rechtspersoon is.

Sommige VSV's maken het onderscheid tussen wel / geen rechtspersoon niet of in ieder geval te weinig. Zo komt het voor dat VSV's die geen rechtspersoon zijn, lid willen worden van een andere organisatie, een subsidie aanvragen, een arbeidskracht inhuren, een ketentraining inkopen of een poging doen om een bankrekening te openen. In een aantal gevallen (zoals bij een de subsidieaanvraag of de bankrekening) lukt dat niet.

In andere situaties zal het VSV iets willen regelen, terwijl het in de praktijk alleen maar leidt tot een onverwacht en ongewenst resultaat. Indien een VSV die geen rechtspersoon is een arbeidskracht (werknemer of ZZP-er) inhurt, dan is het VSV formeel niet de werkgever of opdrachtgever en is verder onduidelijk wie deze rol vervult.

Voorbeeld: Als VSV (niet rechtspersoon) organiseer je een scholingsbijeenkomst voor leden. Je huurt een zaal en maakt afspraken met een scholingsaanbieder. De zaalverhuurder en de scholingsaanbieder sturen offertes naar de penningmeester van het VSV. De penningmeester geeft akkoord namens het VSV. Op de avond zelf is de zaal niet beschikbaar en de broodjes met soep ontbreken ook. De scholingsaanbieder is netjes op tijd net zoals de VSV leden. In de buurt is geen andere zaal beschikbaar en de scholingsaanbieder vertrekt na een half uur weer, waardoor de bijeenkomst niet door gaat. De scholingsaanbieder brengt de kosten van de scholing volledig in rekening bij de penningmeester van het VSV. De VSV leden zijn niet bereid om te betalen en zeggen dat de zaalverhuurder de kosten maar moeten betalen. In de tussentijd legt de scholingsaanbieder een claim neer bij de penningmeester van het VSV. De penningmeester zegt niet persoonlijk de scholingsaanbieder te betalen en ook niet te gaan voorschieten. Hoe pakt het VSV het verder op?

Uit dit voorbeeld blijkt dat VSV bestuurders bij derden de schijn kunnen opwekken dat het VSV een rechtspersoon is, terwijl dit niet overeenkomt met de werkelijkheid. Dit brengt voor de VSV bestuurders onbedoeld het risico met zich mee dat zij geacht worden dergelijke overeenkomsten aan inkoop- of verkoopkant voor zichzelf te zijn aangegaan. De betrokken VSV bestuurders zullen in geval van een claim de rekening proberen neer te leggen bij de VSV leden. Deze situatie bevordert niet het onderlinge vertrouwen en draagt niet bij aan een goede samenwerking binnen het VSV.

4. Dus altijd een rechtspersoon oprichten als VSV?

Voor een zinnig antwoord op deze vraag is het van belang om het onderscheid te maken of het VSV intern of extern gericht is.

- VSV intern gericht

Een VSV dat onderling afspraken maakt over de kwaliteit van de zorg en bijvoorbeeld de implementatie van de zorgstandaard en verder niet deelneemt aan het economisch verkeer is intern gericht.

- *Geringe kans op aansprakelijkheid medische kwesties*

Een intern gericht VSV is geen hulpverlener en sluit geen geneeskundige behandelingsovereenkomst met de patiënt. Het VSV neemt niet deel aan het economisch verkeer, waardoor er een uiterst geringe kans is dat het VSV de schijn wekt dat het (mede) hulpverlener is. Voor een dergelijk VSV is - onder normale omstandigheden - de kans (uiterst) gering op aansprakelijkheid voor medische kwesties.

- *Geringe kans op aansprakelijkheid niet-medische kwesties*

Een intern gericht VSV neemt niet deel aan het economisch verkeer en sluit dus geen overeenkomsten met derden aan inkoop- en verkoopkant. Voor dergelijke VSV's is de kans op aansprakelijk voor niet-medische kwesties gering.

Conclusie: voor een intern gericht VSV heeft het oprichten van een rechtspersoon geen of beperkte meerwaarde.

- VSV extern gericht

Een VSV dat onderling afspraken maakt over de kwaliteit van de zorg en bijvoorbeeld de implementatie van de zorgstandaard én actief deelneemt aan het economisch verkeer is extern gericht.

- *Enige kans op aansprakelijkheid medische kwesties*

Een extern gericht VSV is - onder normale omstandigheden - geen hulpverlener en sluit geen geneeskundige behandelingsovereenkomst met de patiënt. Het VSV neemt deel aan het economisch verkeer, waardoor er een (kleine) kans is dat het VSV onbedoeld de schijn opwekt dat het (mede) hulpverlener is. Voor een dergelijk VSV is er dan enige kans op aansprakelijkheid voor medische kwesties.

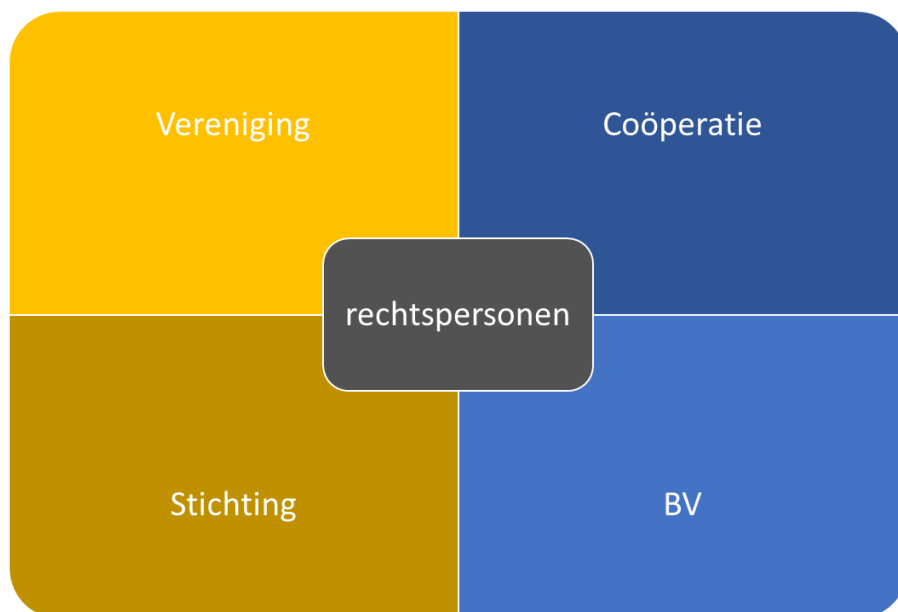
- *Kans op aansprakelijkheid niet-medische kwesties*

Een extern gericht VSV neemt deel aan het economisch verkeer en sluit overeenkomsten met derden aan inkoop- en verkoopkant. Voor dergelijke VSV's is er een kans op aansprakelijk voor niet-medische kwesties.

Conclusie: voor een dergelijk VSV kan het oprichten van een rechtspersoon meerwaarde hebben. Dit ondanks het feit dat voor een VSV - door het oprichten van een rechtspersoon - eerder de mogelijkheid ontstaat om als hulpverlener te worden aangemerkt. De rechtspersoon ontzorgt het VSV (zie paragraaf 6, slot).

5. Welke rechtspersonen zijn er allemaal?

Verloskundige samenwerkingsverbanden hebben bij de keuze voor een rechtspersoon de volgende mogelijkheden (zie schema).

In het CPZ [vergelijkingsdocument rechtspersonen](#), worden deze mogelijkheden toegelicht en onderling met elkaar vergeleken. Voor een VSV is een (formele) vereniging of een stichting de meest voor de hand liggende rechtspersoon, omdat een vereniging een democratische rechtspersoon is en dicht tegen de huidige organisatie inrichting van een VSV aanzit en een stichting een vrij eenvoudige rechtspersoon is en beide rechtspersonen geen winstoogmerk hebben. Als een VSV plannen heeft om een onderneming te starten, dan ligt een coöperatie meer voor de hand, omdat een coöperatie een bijzondere vorm is van een vereniging en een winstoogmerk heeft.

6. En hoe zit het dan met een informele vereniging?

Anders dan een formele vereniging met volledige rechtsbevoegdheid is een informele vereniging niet bij notariële akte opgericht. Indien een VSV zich gedraagt als een formele vereniging, dan kan als het ware vanzelf (dus zonder een notariële oprichtingsakte) een informele vereniging ontstaan.

Een gemiddeld VSV heeft namelijk al snel enkele kenmerken van een formele vereniging:

- 1) VSV-bestuur: voorzitter, secretaris en penningmeester.
- 2) VSV-leden: de aangesloten geboortezorgprofessionals.
- 3) VSV 'statuten': denk aan een VSV overeenkomst/ (huishoudelijk) reglement.
- 4) ALV: denk aan VSV (jaar-)vergadering.
- 5) Organisatie: het netwerk en samenwerking van de geboortezorgprofessionals. Het VSV treedt in een gecoördineerde vorm en als organisatorisch verband naar buiten.
- 6) Identiteit: met een eigen naam, logo, briefpapier, één centraal telefoonnummer en website heeft het VSV een eigen identiteit die is te onderscheiden van de VSV-leden.

Een VSV die aan deze kenmerken voldoet, is mogelijk een informele vereniging en daardoor is er een kans op aansprakelijkheid voor niet-medische kwesties (zie paragraaf 3). Het is denkbaar dat zelfs aansprakelijkheid ontstaat voor medische kwesties (zie paragraaf 2), omdat een VSV - met één VSV naam, één overkoepelend logo, één centraal telefoonnummer en één gezamenlijke website - onbedoeld de schijn kan opwekken dat het VSV zelf (mede) hulpverlener is. Het VSV kan dan een voor patiënten herkenbaar samenwerkingsverband zijn en zich 'gedragen en/of verklaren' als hulpverlener. De patiënt kan dan mogelijk terecht de indruk krijgen dat het VSV haar contractspartij is. In een dergelijke situatie kan een VSV een aan te spreken persoon zijn voor onvolkomenheden gelegen in de inhoud van de zorgverlening of de inhoud van bijvoorbeeld de zorgpaden. Het VSV kan dan op haar beurt nagaan of claim is te verleggen naar of geheel of gedeeltelijk te verhalen is op de betrokken geboortezorgprofessionals die de zorg feitelijk hebben verleend.

Een bestuurder van een informele vereniging zal bij een claim hoofdelijk aansprakelijk kunnen zijn (los van de mogelijkheid om de schade als bestuurder te verhalen op derden), tenzij de informele vereniging is ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel. Enkele VSV's hebben de informele vereniging bij de Kamer van Koophandel ingeschreven. Dan is de VSV bestuurder pas aansprakelijk indien de informele vereniging geen verhaal biedt. En dat zal al snel het geval zijn. Een informele vereniging kan namelijk geen bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering regelen.

Populair gezegd zullen veel VSV's zonder dat ze het zelf weten al een informele vereniging kunnen zijn. Deze VSV's hebben dan wel de lasten (aansprakelijkheid van bestuurders) en niet de lusten van een vereniging. Een formele vereniging geeft een structuur waarbinnen het VSV handelt, regelt de besluitvorming en de vertegenwoordigingsbevoegdheid, creëert duidelijkheid over de planning & controlcyclus (begroting en jaarrekening) en biedt de mogelijkheid om zich te verzekeren tegen aansprakelijkheid.

7. Advies & conclusie

Ons advies luidt als volgt. Ieder VSV dat geen rechtspersoon (vereniging of stichting) is, kan voor zichzelf nagaan of het overwegend intern of extern gericht is. VSV's die tot het inzicht komen dat zij extern gericht zijn, kunnen vervolgens nagaan of zij in de dagelijkse praktijk aan de kenmerken van een formele vereniging voldoen (zie opsomming onder 6.)

Als zij tot de conclusie komen dat zij in de praktijk het aanmerkelijke risico lopen dat zij kwalificeren als een informele vereniging, dan doen zij er verstandig aan om de 'halve vereniging' om te zetten in een 'hele vereniging'.

8. Meer weten?

Raadpleeg onze [VSV toolkit](#) en de [FAQ aansprakelijkheid](#)

Heeft deze informatie u geholpen of heeft uw VSV een vraag, laat het ons weten via: juridischehelpdesk@collegepz.nl